

סידור אור הכוזנות ברכות הנהנין

כל כוונות האריז"ל והרש"ש לברכות הנהנין
מדוייק ומסודר באופן ברור ונאה
מנהגי האריז"ל הש"יכים לברכות הנהנין
תפילות מספרי המקובלים

ועתה יו"ל במהדורה מפוארת ומתוקנת, בתיקון אלפי טעויות ושיבושים
ובתוספת אלפי מראי מקומות מפורטים עם סימני פיסוק וניקוד
ופתיחת ראשי תיבות, בעימוד נאה ומאיר עינים

ע"י
מכון אור לישרים - ירושלים - נהריה
שע"י מוסדות 'אביר יעקב' נהריה
שנת תשפ"ו לפ"ק

אוצר האר"י

©

כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27 נהריה

היות ומושקע במהדורה חדשה מפוארת זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית מספר זה, וכן אין לתרגם או לאכסן במחשב או לקלוט בכל דרך שהיא כל חלק שהוא מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס, בביאורים במקורות ובכל ההוספות. ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדיון. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת
PRINTED IN ERETZ ISRAEL

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישורים
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

הקטעים ממאמר 'שורש מצות התפילה',
נדפסו ברשות הוצאת ספרים קה"ת.

יוצא לאור על ידי
מוסדות אביר יעקב נהריה
מכון אור לישורים ירושלים
בראשות הרב שלמה אביהצירא שליט"א

עורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ
ריש מתיבתא "עוז והדר" ורו"כ להוראה "באר ישראל"

עורך אתראי
הרב אברהם חיים הופמאן

מבקרים
הרב אליהו סאל
הרב יהודה אלכסנדר בריל
הרב יעקב יוסף פרענקיל
הרב יעקב ישראל פרלמוטר
הרב יצחק ציון כהן
הרב רפאל ראזענבערג
הרב שמואל גוטליב

הגדת הכוונות
הרב א. שהרבני

עימוד
הרב שלום שטרנפלד

נסדר ע"י ממלכת התורה עוז והדר
בנשיאות הגאון הצדיק רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד באר משה מאנסי

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באירופה:	באר"ב:	בארץ ישראל:
tel. 44-191-430-0333	tel. (718) 437-0054	טל. 02-9924603
fax. 44-191-430-0555	fax. (718) 437-5314	פקס. 03-5435884

ברכות לפני המזון

הברכות שמברך אדם על מזונו קודם האכילה

בגמרא בברכות (לה.) הובאה ברייתא בה נאמר, אסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה מעל. עוד אמרו שם, אמר שמואל, כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאילו נהנה מקדשי שמים, שנאמר (תהלים כד א) 'לה' הארץ ומלואה'. ועוד אמר שם רבי לוי, כי דברי הכתוב בתהלים (קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', זהו רק אחר ברכה. ועוד אמרו שם, שהנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאילו גזול מהקב"ה [את ברכתו, רש"י] ואת כנסת ישראל [שהפירות לוקים בחטאוא, רש"י].

אודות חובת הברכה הביאה הגמרא שם את דרשת רבי עקיבא בדברי הכתוב (ויקרא יט כד) 'קודש הילולים לה'', שהאוכל נטע וְרָבָעִי מהלל את הקב"ה שני הילולים, לפני האכילה ולאחריה. כמו כן, מצינו בדברי חז"ל דרשות נוספות הקשורות בחובת ברכה^ב. אמנם במסקנת הגמרא מבואר כי חובת הברכה סברא היא, שאסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, והיא מדברי חכמים בלבד. וביארו הראשונים כי דרשות הפסוקים אינן אלא אסמכתא^ג.

חז"ל קבעו שש ברכות קודם האכילה^ד, ואלו הן: א-ג. ברכת 'בורא פרי האדמה' לגידולי האדמה [שאינם פירות האילן], ונקבעה ברכה מיוחדת למאכלים הנעשים מדגנים אפויים או מבושלים, 'בורא מיני מזונות', וממאכלים אלו נקבעה עוד ברכה מיוחדת לפת, 'המוציא לחם מן הארץ'. ד-ה. לפירות האילן נקבעה ברכה מיוחדת^ה, ברכת 'בורא פרי העץ', וליין נקבעה ברכה מיוחדת מפני חשיבותו, 'בורא פרי הגפן'. ו. ברכת 'שהכל נהיה בדברו' לכל המאכלים שאין גידולם מן הארץ^ו.

אודות נוסח הברכות, אם הוא לשון עבר, לשון הווה או לשון עתיד, מצינו דברים רבים בגמרא ובראשונים ובאחרונים.

נחלקו התנאים בברכות (לה.) אודות ברכת הפת, אם אומר 'מוציא לחם מן הארץ' או אומר 'המוציא' בה"א הידיעה. וביאר שם רבא, כי 'מוציא' הוא לכל הדעות לשון עבר, והמחלוקת היא אם גם 'המוציא' מתפרש לשון עבר [והברכה צריכה להיות בלשון עבר^ז]. ולהלכה נפסק בגמרא שיש לברך 'המוציא' ולא 'מוציא', אף ש'מוציא' הוא ודאי לשון עבר, וביארו התוספות (שם ד"ה והלכתא) בשם הירושלמי (ברכות פ"ו ה"א), שזהו כדי להפריד התיבות 'העולם המוציא', שאליו היה אומר 'העולם מוציא' היו התיבות מתחברות.

אמנם בבית יוסף (סי' קסז) הביא בשם ספר מערכת אלהות (שער הברכות דרך ו) גירסא הפוכה בסוגיא בברכות שם, ולפיה צריכה הברכה להיות בלשון עתיד, ו'מוציא' הוא ודאי לשון עתיד, והמחלוקת היא אם גם 'המוציא' מתפרש לשון עתיד^ח. וכתב הבית יוסף שכן היא גם גירסת תוספות (ד"ה והלכתא) והטור (שם^י). אולם המגן אברהם (סי' קסז סק"ח) הקשה על גירסא זו, וכתב שאפשר שהיא טעות סופר.

עוד מצינו בחכמת מנוח (בברכות שם ד"ה במוציא) שהאריך לפרש את הסוגיא הנ"ל באופן אחר, ומסקנתו שרוב הברכות נתקנו בלשון הווה, וכן הברכות הפותחות ב'בורא' הן לשון הווה, ועל כן גם יש לומר 'שהכל נהיה בדברו', בסגול"ל. דבריו אלו הובאו במגן אברהם (שם) אולם תמה עליהם מדברי הגמרא בברכות (נב:), שם נאמר ש'בורא' הוא לשון עבר [ומה שאין אומרים 'שברא' שהוא ודאי לשון עבר, ביארו תוספות (שם ד"ה בברא) משום ש'בורא' הוא לשון הפסוק, כמובא בגמרא שם]. ונמצא מדברים אלו שיש לברך 'שהכל נהיה בדברו', בקמ"ץ, שהוא לשון עברי^י.

ועוד אמרו בברכות (יב:) שלרבי יהודה מברך על הזרעים 'בורא מיני זרעים'. והובאה ברכה זו גם בתוספתא (שם) בסתמא, ואמרו שם עוד (שם ה"ד) שמברך על מיני תרגימא 'בורא מיני כיסנין', וכתב המנחת ביכורים שודאי שכל ברכות אלו אינן אלא לרבי יהודה. והרמב"ן (שם לה. ד"ה ה"ד) הביא גירסא שנפסקה בגמרא הלכה כרבי יהודה. **ח.** שהרי בא לברך על לחם שכבר יצא מן הארץ. רש"י שם. **ט.** ויש לצרף את המבואר בירושלמי (שם), לפי פירוש הרש"י והרמב"ן, ש'המוציא' הוא לשון עתיד, שהקב"ה עתיד להוציא לחם מוכן מן הארץ, שנאמר (תהלים עב טז) 'יהי פיסת בר בארץ', וראה בראשית רבה (טו ז). **י.** אמנם לפנינו מתוקן הן בתוספות והן בטור כפי גירסת הגמרא שלפנינו. וראה בדברי התוספות שם, בהגהות וציונים שבהם דרשנו. **יא.** וכן הוא בשו"ע הרב (סי' רד ס"ח).

א. ראה הגהות וציונים במהדורתנו שם. **ב.** ראה בברכות שם ולהלן (מת:), ובירושלמי ברכות (פ"ו ה"א). **ג.** תוספות (לה. ד"ה לפניו וד"ה אלא), וריטב"א (לה. ד"ה הא וד"ה אלא, מת: ד"ה קל). אמנם הרשב"א (מת: ד"ה הא) נקט שחלק מהדרשות הן דרשות גמורות לדעת דורשיהן, אך אין אנו סוברים כמותם. **ד.** מלבד ברכות הריח, שאף הן ברכות הנהנין. **ה.** מפני חשיבותם. שו"ע הרב (סי' רב ס"א). **ו.** שהוא סועד את הלב ומשמחו, ברכות (לה.). והראב"ה (סי' צח) כתב בשם הירושלמי [ואינו לפנינו] שהיין קובע ברכה לעצמו מפני שמברכים עליו קידוש והבדלה וברכות אירוסין ונישואין. **ז.** עוד מצינו כמה ברכות לדעות שלא נפסקה הלכה כמותן: לרבי יהודה (בברכות לה.) הסובר שצריך היכר בברכה על כל מין ומין, מברך על הירקות 'בורא מיני דשאים', ובתוספתא (ברכות פ"ד ה"ה) אמרו בשמו שמברך עליהם 'מצמיח האדמה בדברו'.

אודות נוסח 'בורא', דנו הראשונים מדוע אין אומרים 'הבורא' כדרך שאומרים 'המוציא'. והביא הרשב"א (ברכות לח: ד"ה והילכתא) מהירושלמי (ברכות פ"ו ה"א), שאכן לסובר שמברך 'המוציא' [ולא 'מוציא'], מברך גם 'הבורא'. אמנם ביאר שאף שאנו פוסקים לומר 'המוציא' יש לומר 'בורא', על פי המובא לעיל בשם הירושלמי ש'מוציא' [וכן גם 'בורא'] מתפרש יותר כלשון עבר, וכל הטעם שאומרים 'המוציא' הוא מפני הפרדת התיבות, וכאמור לעיל, ועל כן אומרים 'בורא' שאין שייך שם ענין זה"י. ובאופן אחר ביאר הריטב"א (שם ד"ה והלכתא), שהחיטה היא ממני זרעים היוצאים תדיר, ועל כן מברכים עליה 'המוציא' שהוא לשון עבר הוה ועתיד"י, ואילו פירות האילן אינם יוצאים אלא מזמן לזמן ועל כן מברכים עליהם בלשון 'בורא', ואגב כך תקנו כן גם בפירות האדמה"י.

בשונה מברכות הפירות, בברכת 'שהכל נהיה בדברו' לא תקנו לשון בריאה, וביאר האבודרהם (עמ' של) בשם רבי אשר מלוניל, שכיון שתקנו מטבע ברכה זו על דבר שאין גידולו מן הארץ, כגון בעלי חיים והיוצא מהם, אין לומר בהם 'בורא', שעיקר בריאתם לא לכך היתה"י. עוד כתב בשמו, שכיון שתקנו מטבע ברכה זו גם על דבר שהתקלקל, כגון יין שהחמיץ ופת שעייפשה, שכל אלו אינם תיקון הבריאה אלא השחתתה והפסדה, אין לומר בהם 'בורא' ט"ז.

תקנו לומר 'שהכל נהיה' ולא שהכל היה, והמשכיל יבין. וביאור הדברים בא בהרחבה בפירוש הר"ש סירליאו לירושלמי (ברכות פ"ו ה"א), ש'היה' משמעו שנברא בכוונה לכך, ואילו דברים אלו שהם מין קללה לא נבראו בכוונה, אלא נמשכו על דרך הסתר פנים.

יב. וראה גם בשו"ע הרב (ס"י קסז ס"ה, ועוד בס"י רד ס"ח). **יג.** ובענין זה ראה בחכמת מנחת המצווין לעיל. **יד.** ועיין בירושלמי (ברכות פ"ח ה"א) לגבי החילוק בין ברכה זו לברכת 'בורא מאורי האש', שלדעת בית שמאי מברך שם בלשון עבר. **טו.** שהרי לא הותר בשר לאדם הראשון. שם. **טז.** והוסיף עוד, שלכן

ברכת בורא מיני מזונות

לשם יחוד

בכל הדברים שבְּעוֹלָם, הֵן בתורה, הֵן בתפלה, הֵן במצות מעשיות, ירגיל את עצמו לומר בזה הלשון:
הֲרַנִּי עוֹשֶׂה זֹאת לְשֵׁם יַחְוֹד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה

יֵאֱהָדוּלָּהּ זו"ן

**וְרַחֲמֵי וְדַחֲלֵי
 אֵיהֵאֱהִיָּהּ**

**בְּדַחֲלֵי וְרַחֲמֵי
 יֵאֱהֵאֱהִיָּהּ**

לְיַחַד שֵׁם י"ה אָו"א בּו"ה זו"ן

**בְּיַחְוֹדָא שְׁלִים
 יְהוֹה**

(ע"י שפע א"ס ז"ה המשפיע זהם ומיחדם)

בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. לַעֲשׂוֹת נֶחֱת רוּחַ לְהַבְוִירָא יְתַבָּרַךְ שְׁמוֹ:

וירגיל את עצמו לומר זאת בתוכיות ופנימיות הלב, ובהמשך הזמן ירגיש הארה גדולה באמירה זו.
 (צעטיל קטן להרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א)

ברכות הנהנין הם צא"ק ואצ"ע דצריא"ה (חילוניות העולמות)
המלצ"ש בשוה לא"ק ואצ"ע דאצילות (פנימיות העולמות). (נבר שלום דף כ ע"ד).

כתר
עליון
דעת
חכמה
צניח
פריז

יכוין להמשיך שפע מכתר עליון לשני זיווגי חג"ת דעתיק ולזווגס:

דחג"ת דעתיק	{	דחצ"ד	איההיהה	זיווג פנימי
		דנכ"י וחג"ת	יאההיהה	זיווג חילון

ויכוין להמשיך שפע משני זיווגי חג"ת דעתיק, לשני זיווגי דחג"ת דא"ה ולזווגס:

דחג"ת דא"ה	{	דחצ"ד	איההיהה	זיווג פנימי
		דנכ"י וחג"ת	יאההיהה	זיווג חילון

ויכוין להמשיך שפע מזיווג הפנימי דחצ"ד דחג"ת דמ"ה וצ"ן דא"ה,
לזיווג הפנימי דחצ"ד דחג"ת דמ"ה וצ"ן דא"ה וישסו"ת:

שפע דצ"ן

דזיווג הפנימי המזכר דא"ה, מפנים
דמלכויות דחכמות דחצ"ד דמ"ה וצ"ן דצ"ן
דחצ"ד דחג"ת דא"ה:

אלף הי יוד הי
אלף הא יוד הא

לפנים דמלכויות דחכמות דחצ"ד דמ"ה
וצ"ן דצ"ן דזיווג העליון דחצ"ד דחג"ת
דא"ה ותצוה:

אהיה

שפע דמ"ה

דזיווג הפנימי המזכר דא"ה, מפנים
דמלכויות דחכמות דחצ"ד דחצ"ד דמ"ה וצ"ן
דמ"ה דחצ"ד דחג"ת דא"ה:

יוד הי ויו הי
יוד הי ואו הי
יוד הא ואו הא
יוד הה וו הה

לפנים דמלכויות דחכמות דחצ"ד דחצ"ד
דמ"ה וצ"ן דמ"ה דזיווג העליון דחצ"ד
דחג"ת דא"ה ויש"ס:

יהיה

ויכוין לזווג חצ"ד דחג"ת דמ"ה וצ"ן דל"א וישסו"ת

איהיהיה

ועיפת קס"א קמ"ג לקנ"א שזיסוד דחצ"ד דחג"ת
דאימא ותצונה

אלף הי יוד הי
אלף הא יוד הא

ליסוד דזיווג עליון דאימא ותצונה שבו קנ"א
צ"יור דאותיותיו כמספר רל"צ

אלף הההה יוה ההההההה

ולהמשיך עיפת עסמ"צ ליסוד
דחצ"ד דחג"ת דלצא ויש"ס

יוד הי ויו הי
יוד הי ואו הי
יוד הא ואו הא
יוד הה וו הה

ליסוד דזיווג עליון
דלצא ויש"ס

יכוין להמשיך שפע מזיווג החילון שהוא נה"י וחג"ת דחג"ת כנז' דמ"ה וצ"ן דל"א,
לזיווג חילון שהוא נה"י וחג"ת דחג"ת דמ"ה וצ"ן דל"א וישסו"ת:

ויכוין לזווג פרלוק נה"י וחג"ת דחג"ת דל"א וישסו"ת

יאההיהה

ויכוין להמשיך ולבוליא מזיווג זה מוחין דאותיות דג' מ"צ דע"צ ס"ג מ"ה, וג' מלויכס,
עס נרנח"י דנח"י דרוח דרוח שצבס:

אהיה
יהיה

כתר
יהיה

חכמה

יוד הי ואו הי

צ"ה

יוד ויו דלת, הי יוד,
ואו אלף ואו, הי יוד

ל"ז מילוי ס"ג

יוד הי ואו הי

אהיה אהיה

יהיה יהיה

כתר

יהיה

חכמה

יוד הא ואו הא

צ"ה

יוד ואו דלת, הא אלף,
ואו אלף ואו, הא אלף

י"ט מילוי מ"ה

יוד הא ואו הא

אהיה
יהיה

כתר

יהיה

חכמה

יוד הי ויו הי

צ"ה

יוד ויו דלת, הי יוד,
ויו יוד ויו, הי יוד

מ"ו מילוי ע"ב

יוד הי ויו הי

אֶתָּה

זיווג פנימי דחצ"ד דחג"ת דלוא"א וישסו"ת

איהיהיה

יכוין להמשיך מיקוד דזיווג הפנימי דחצ"ד דחג"ת דלוא"א וישסו"ת עיפת עסמ"צ עס חמשה חסדים:

^{ס"ג}
יוד הי ואו הי

^{ה' חסדים}
יְהוָה יְהוָה
יְהוָה יְהוָה

^{ע"ב}
יוד הי ויו הי

^{ב"ן}
יוד הה וו הה

^{מ"ה}
יוד הא ואו הא

ליקוד דזיווג הפנימי דחצ"ד דחג"ת דלוא"א ותצונה שבו קס"א קמ"ג קנ"א:

^{קמ"ג}
אלף הא יוד הא

^{קנ"א}
אלף הה יוד הה

^{קס"א}
אלף הי יוד הי

יכוין להמשיך מיקוד דזיווג הפנימי דחצ"ד דחג"ת דלוא"א ותצונה כל השצעה שמות וחמשה חסדים:

^{ס"ג}
יוד הי ואו הי

^{ה' חסדים}
יְהוָה יְהוָה
יְהוָה יְהוָה

^{ע"ב}
יוד הי ויו הי

^{ב"ן}
יוד הה וו הה

^{מ"ה}
יוד הא ואו הא

^{קמ"ג}
אלף הא יוד הא

^{קנ"א}
אלף הה יוד הה

^{קס"א}
אלף הי יוד הי

למלכות דחצ"ד דחג"ת דלוא"א ותצונה שביא תנ"ה וזה חמש גבורות:

^{קמ"ג}
אלף הא יוד הא

^{ה' גבורות}
יְהוָה יְהוָה
יְהוָה יְהוָה

^{קס"א}
אלף הי יוד הי

^{קנ"א}
אלף הה יוד הה